

Ա. ԳԱՅՆԱՐ

ՉՈՐՐՈՐԻ ԲԼԻՆԴԱԺԸ

891.715

Գ-26

ՊԱՐԹԱՐ Ա

891-715
Գ-26

ԱՐԿ. ԳԱՅԴԱՐ

30 MAY 2011

10 NOV 2011

ՉՈՐՐՈՐԴ ԲԼԻՆԴԱԺԸ

Թարգմ. ՅԵԼԵՆԱ ՉԱՐԱՆՉՅԱՆ

Ա.ԶՈՎ-ՍԵՎԵՐՈՎՅԱՆ ՅԵՐԿԻՐԱՅԻՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՈՍՏԱՏՈՎ.ԴՈՆ

1935

ՓՈՒԳՐԱՀԱՍՏԱԿ ՅԵՐԵՆԱՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

„МОЛОДАЯ ГВАРДИЯ“-Ի
1933 ԹՎԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆԻՑ

61-2011

Կողման յոթը տարեկան եր: Նյուրկան՝ ութը: Իսկ Վասիկան՝ հազիվ վեց:

Կողման ու Վասիկան հարեաններ են: Յերկու ամառա-
նոցները, վորտեղ նրանք ապրում էին, կանգնած էին
իրար կողքի: Նրանց բաժանում եր ցանկապատը, իսկ
ցանկապատը ծակեր: Այդ ծակից տղաներն իրար մոտ հյուր
էին գալիս:

Նյուրկան ապրում եր նրանց դիմաց: Սկզբում տղաները
Նյուրկայի հետ ընկերություն չէին անում: Առաջին՝ վո-
րովհետեւ Նյուրկան աղջիկ եր, յերկրորդ՝ վորովհետեւ Նյուր-
կայենց բակում կանգնած եր փայտե տնիկը, կատաղի
չունը մեջը, և յերրորդ՝ վորովհետեւ նրանք յերկսով ու-
րախ էին:

Բայց ահա ինչպես նրանք բարեկամացան:

Մեկ անգամ Մոսկվայից Վասիկայի մոտ յեկավ նրա
մտերիմ ընկերը — Իսայկա Գուրլինը:

Իսայկան Վասիկայի հասակակիցն եր և Վասիկային ել
նման: Միայն մի քիչ հաստ եր և մազերն ավելի սև էին,
և Իսայկան ուներ հրացան, վորն արձակում եր խցաններ,
իսկ Վասիկան հրացան չուներ:

Իսայկան իր հոր հետ յեկավ հանգստյան որը: Յերե-
խաներն սկսեցին չիլիկ խաղալ: Իսկ չիլիկ, իհարկե, յերե-
քով չեն խաղում, այլ անպայման հարկավոր ե չորրորդը:

Գնացին Պավլիկ Ծոմինին կանչելու: Բայց Պավլիկի փորը ցավում եր: Նրան չթողին չիլիկ խաղալու: Նա բուրովին տխուր նստել եր տանը, վորովհետև քիչ առաջ բուսայուղ եր (կաստորկա) խմել:

Ի՞նչ անել, վորտեղից ճարել չորրորդին:

Յեվ Վասկան ասաց Կոլկային.

— Իսկ ի՞նչ կլինի, յեթե կանչենք Նյուրկային:

— Կանչենք, — համաձայնեց Կոլկան: Նրա վոտներն անձ թե ինչքան յերկար են, նա այժից վատ չի վազում:

Իսայկան ել համաձայնեց:

— Բայց, — ասում ե Իսայկան, — չնայած վոր իմ վոտները կարճ են, յես ել լավ եմ վազում, վորովհետև յես վազում եմ թռչկոտելով, իսկ Նյուրկան առանց թռչկոտելու:

Կանչեցին Նյուրկային:

— Նյուրկա, արի մեզ հետ չիլիկ խաղանք:

Նյուրկան սկզբում շատ զարմացավ: Բայց հետո տեսավ, վոր տղաները լուրջ են կանչում նրան:

— Յես կգայի, բայց յես պետք ե նախ և առաջ վա՛րունգը ջրեմ: Թե չե արևը կբարձրանա և տունկերը կթառամեն:

Տղաները տեսան, վոր ջրելը յերկար կտևի:

— Յեկեք մենք ել ջրենք: Մեզանից մի յերկուսը թող ջուր կրեն, մյուսները ջրեն, այսպիսով շուտով կվերջացնենք: Յեթե վոչ՝ նա մենակ մինչև կեսօր կմնա:

Այդպես ել արին: Տասն անգամ խաղացին: Վազեցին գետակը լողանալու: Հետո Իսայկան հոր հետ քաղաք գնացին:

Յեվ այդ որվանից Վասկան և Կոլկան ընկերացան Նյուրկայի հետ:

Նրանք ապրում էին Մոսկվային մոտ ավանում, հենց ծայրամասում: Նրանցից զենը տարածվում եր դաշտը՝

փոքրիկ թփերով ծածկված: Ավելի հեռու, բլուրի վրա, յերևում եր ջաղացը, յեկեղեցին և մի քանի տնակներ կարմիր կտուրներով — արդյոք կայարան ե, թե գյուղակ, — հեռվից չես ճանաչի: Մեկ անգամ Վասկան հարցրեց հորը, թե ի՞նչպես ե կոչվում այդ գյուղը:

— Դա իսկական չի, — պատասխանեց հայրը, — դա դիտամբ ե արված:

— Ի՞նչպես թե իսկական չի, — զարմացավ Վասկան: — Ի՞նչպես թե իսկական չի, յերբ կա և՛ ջաղաց և՛ յեկեղեցի, և՛ տներ: Բոլորը յերևում ե:

— Բայց և այնպես իսկական չի, — ծիծաղեց հայրը, — այստեղից յերևում ե, վոր ջաղաց ե և տներ... Իսկ յերբ մոտենաս, այնտեղ վոչինչ չկա:

Վասկան զարմացավ, բայց չհավատաց: Յեվ վորոշեց, վոր հայրը ծաղրեց կամ ուղղակի այնպես ասաց, վոր իրանից հեռացնի:

Նա ցանկապատի ծակից անցավ Կոլկայի մոտ, Նայում ե, իսկ Կոլկան Նյուրկայի հետ նստել են ցանկապատի վրա և ինչ վոր հետաքրքրությամբ դիտում են դաշտում:

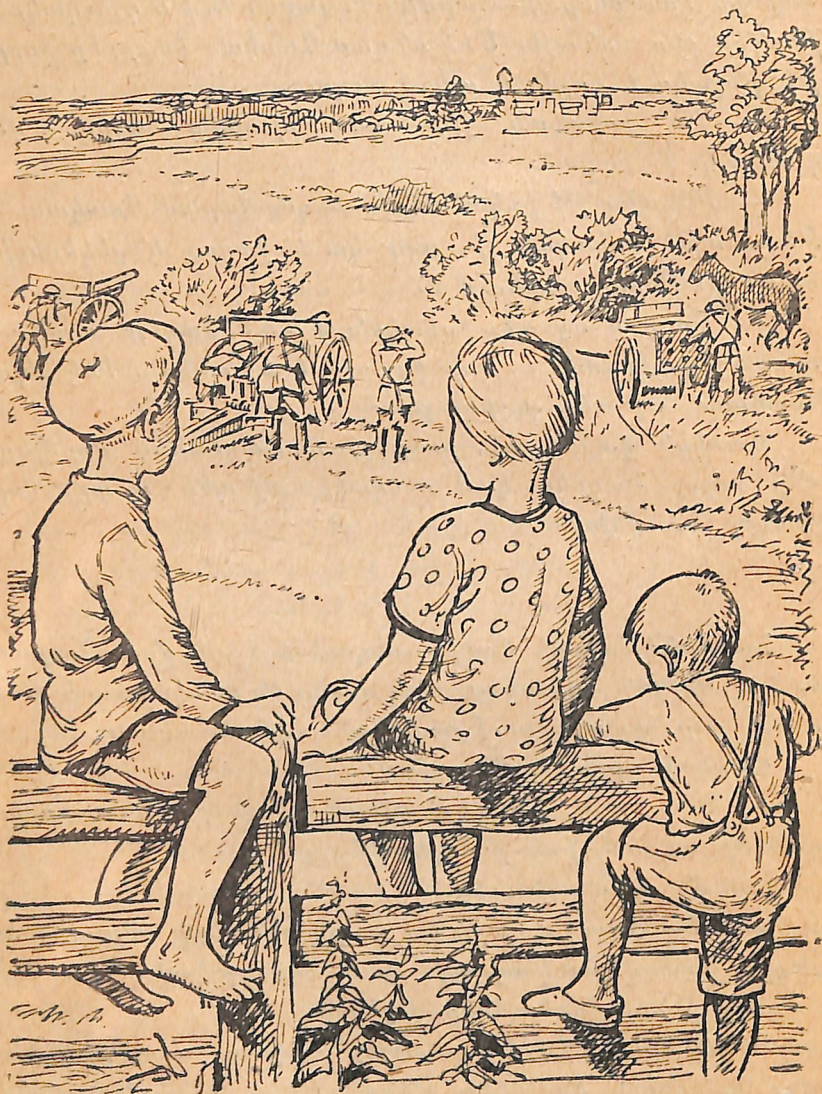
Վասկան վիրավորվեց.

— Դուք այդ ի՞նչ եք անում, ինքներդ հետաքրքիր բան եք նայում, իսկ ինձ չկանչեցիք:

Կոլկան պատասխանեց.

— Յես վաղճաց ուզում եյի քո հետևիցը գալ: Բարձրացիր շուտով ցանկապատի վրա: Տես, ինչպիսի՛ կարմիր բանակայիններ հրանոթներով յեկան:

Բարձրացավ Վասկան, նայեց՝ — շատ մոտիկ, թփերում կանգնած են ձիեր, թնդանոթներ և յերկանիվանի սայլեր:

— Ահա թե ինչ, — ասաց Վասիկան: — Իսկ հետո ի՞նչ ել լինելու:

— Հիմա կտեսնենք, — պատասխանեց Նյուրկան. — մենք այստեղ վաղուց նստել սպասում ենք:

— Լավ, — հիշեցրեց նրանց Վասիկան, — մյուս անգամ ել յես մենակ կնստեմ, ձեզ վոչինչ չեմ ասի:

Բայց և այնպես այս անգամ նրանք չխռովեցին, վորովհետև թփերում սկսվում էր ինչ վոր հետաքրքիր տեսարան:

Ամեն մեկ հրանոթն ուներ վեց ձի, — յերեք զույգ մի հրանոթին: Ձիերը հրանոթներից արձակվեցին միանգամից: Կարմիր բանակայինները վազեցին հրանոթների մոտ, ինչ վոր վորորում էյին, շուռ էյին տալիս, հետ հետ փախան: Հրանոթի մոտ մնաց միայն մեկը: Յեվ նա, վորը մնաց, ձեռքում պահեց մի յերկար թել, վորը կապված էր հրանոթին:

— Դու չգիտես, Կուրկա, ինչո՞ւ յե նա թելը բռնել, — հարցրեց Վասիկան ավելի հարմար նստելով:

— Չգիտեմ, — խոստովանեց Կուրկան, — յեթե բռնել է, ուրեմն այնպես ել հարկավոր է:

— Անպայման այդպես հարկավոր է, — պնդեց Նյուրկան:

— Յեթե նա չբռնել, ապա ի՞նչ կլինել, — շարունակեց Կուրկան:

— Դե, իհարկե, — համաձայնեց Վասիկան, — յեթե չբռնել, ապա ինչ կլինել...

Բայց այստեղ կարմիր բանակայինների հրամանատարը, վորը կանգնած էր հեռախոսի փողի հետևը, ինչ վոր բարձր կանչեց: Մյուս հրամանատարը, վորը կանգնած էր հրանոթին ավելի մոտիկ, նույնպես ինչ վոր կանչեց, ձեռքով նշան տվեց: Այն ժամանակ կարմիր բանակայինը քաշեց թելը:

Սկզբում փայլեց ահագին կրակը: Հետո այնպես խփեց, կարծես թե կայծակը վորոտաց հենց վառարանի ծխնե-

լույզի վերևում: Յանկապատի վրայից յերեխաները թռան կանաչի վրա:

— Համա թե վորոտաց հա, — ասաց Վասկան բարձրանալով:

— Ինչ սաստիկ վորոտաց, — համաձայնեց գունաթափված Նյուրկան:

— Յերբ վոր քաշում են, այն ժամանակ ել վորոտում ե, — բացատրեց Կոլկան: — Իսկ դուք ասում եք՝ ինչու համար ե թելը, ինչու համար ե: Յես հիմա իսկույն հասկացա, թե ինչու համար ե... Բայց ասա, Վասկա, ինչու դու ցանկապատից թռար և ինձ ել Նյուրկայի հետ հրեցիր:

— Յես չթռա, — վիրավորվեց Վասկան, — առաջ Նյուրկան ցատկեց, ցնցեց ցանկապատը և յես ել ընկա:

— Յես առաջինը չեյի, — ժխտեց Նյուրկան: — Յեթե առաջինը լինեյի, ինչպես կարող եյի յես Կոլկայի մեջքին ընկնել: Կոլկան ինքն առաջինն եր:

— Ա՛յ քեզ բան, — նեղացավ Կոլկան: — Դու ուղղակի վախեցար յեղինջի մեջ ընկնել և դիտամբ արիր, վոր մեջքիս ընկնես: Իսկ յես չվախեցա և ամբողջ ձեռս ծակծկեցի: — Յեվ դառնալով Վասկային՝ նա ավելացրեց.

— Աղջիկները բոլորը վախենում են յեղինջից: Նրանք ինչ են վոր...

Այդ որվանից կարմիր բանակայինները հրանոթներով հաճախ եյին գալիս: Միայն չորեքշաբթի և յերկուշաբթի օրերը չեյին կրակում, թե չե ամեն օր: Յերբ վոր հրանոթայինները գալիս եյին, յերեխաները վազում եյին ուղղակի թփերը, Նստում եյին բլրի վրա շատ մոտիկ և դիտում: Բլրից ամեն բան և՛ լսվում եր և՛ տեսնվում: Հեռախոսայինը լսում եր խողովակում և ասում հրամանատարին.

— Նշան 6 — 5, խողովակ 7 — 2:

Յեվ կարմիր բանակայիններն իսկույն վազում եյին դեպի յերկրորդ հրանոթը: Պտտցնում են ինչ վոր անիվ, և հրանոթը մի քիչ վեր ե բարձրանում: Պտտցնում են մյուսը և հրանոթի փողը մի քիչ կողքի յե դառնում: Յերբ հրանոթայիններն սկսում են նշան բռնել, հրամանատարը ձեռքով ե անում, — կարմիր բանակային նշան բռնողը քաշում ե թելը: Ահա քեզ և գղղոց:

Թե ինչպես ե թռչում ուռմբը, յերեխաներն այդ չեն տեսնում: Բայց յերբ ուռմբը հասնում ե և պայթում, այն ժամանակ յերևում ե, վորովհետև ընկած տեղում բարձրանում ե փոշու և սև ծխի մի ամբողջ ամպ:

Յեվ բոլոր ուռմբները պայթում եյին կամ ջաղացի մոտ, կամ յեկեղեցու մոտ, կամ անախների մոտ, վորոնք յերևում եյին հեռվում բլրի վրա:

— Բայց այդ գյուղում սարսափելի յե ապրելը, — ասաց մի անգամ Նյուրկան: Յես յերբեք այնտեղ չեյի ապրիլ: Իսկ դու Վասկա:

— Յես ել չեյի մնա, — պատասխանեց Վասկան: Բայց ինչու հայրիկս ասում եր, վոր այնտեղ վոչ մի գյուղ չկա, և բոլորը միայն մեզ թվում ե:

— Գյուղ կա, — վորոշեց Կոլկան, — բայց միայն կրակելուց առաջ բոլորն այնտեղից հեռանում են:

— Բայց ձիերը:

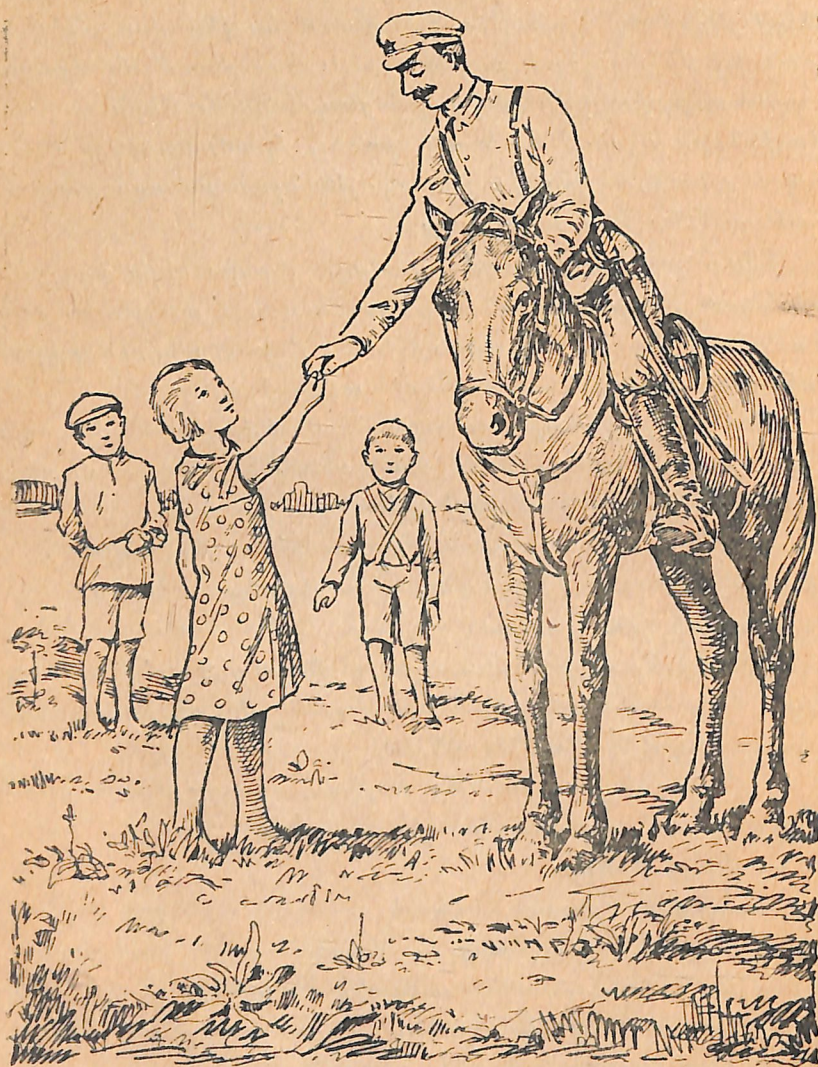
— Ձիերին ել տանում են:

— Կովերին ել — հարցրեց Վասկան:

— Կովերին ել, և ամեն տեսակ խոզերին, վոչխարներին:

— Հավերին ել են տանում, — հետաքրքրվեց Նյուրկան: — Յեվ բազբերին ել... և բոլորին:

— Յերևի բոլորին, — պատասխանեց Կոլկան և լռեց, վորովհետև իրեն ել զարմանալի թվաց այդ բոլորը:

Հենց այդ ժամանակ կրակոցը վերջացավ և կարմիր
քանակայինների մոտ քերին անիվների վրա դրած կաթ-
սան — խոհանոցը: Սոհարարն սկսեց նրանց ամանների
մեջ ինչ վոր սպաս լցնել, իսկ կարմիր քանակայինները
նստում էին կանաչին և ուտում:

Այդ ժամանակ Վասկան ասաց.

— Վազենք տուն, յես ել եմ ուտել ուզում:

Բայց Կոլկան կանգնեցրեց:

— Մի քիչ սպասիր, հրամանատարն այստեղ ե գալիս:

Յեկավ ձիավոր հրամանատարը և բլրակի մոտ կանգ-
նեց. ուզում եր ծխել: Հանեց ծխախոտը, հանեց լուցկին
և սկսեց վառել, բայց կամ ճանճը ձիուն խայթեց, կամ թե
ուղղակի նա խաղում եր, բայց ձին թափահարեց և փնչաց:
Հրամանատարը քաշեց սանձը:

— Կանգնիր, — ասում ե, գիժ: Ի՞նչ ես պտույտ գա-
լիս: — Իսկ լուցկին վայր գցեց:

— Տղերը, — խնդրեց հրամանատարը, — տվեք լուցկին:

Ամենից մոտիկ կանգնած եր Վասկան: Վերցրեց տուփը,
բայց սայթաքեց և ընկավ: Իսկ Կոլկան վերավորվեց, վոր
Վասկան ե ուզում տալ: Վազեց Վասկայի մոտ և խլեց
նրանից տուփը: Վասկան ճչաց և բռունցքով խփեց Կոլ-
կայի գլխին: Յեվ նրանք սկսեցին կռվել: Բայց Նյուրկան
այդ ժամանակ սուսիկ-փուսիկ վերցրեց լուցկին և տվեց
հրամանատարին: Ահա քեզ սուսիկ:

Ծիծաղեց տղաների վրա հրամանատարը, շնորհակա-
լություն հայտնեց և գնաց:

Վասկան և Կոլկան դադարեցրին կռվը և ուզում էին
Նյուրկային ծեծել՝ թե ինչո՞ւ նա լուցկու համար առաջ
ընկավ:

Բայց Նյուրկան վախեցավ և փախավ: Միթե կարելի
յե այդ յերկարավոտին հասնել:

Յեւ պղծաբանները խռովեցին:

Մյուս որը վոչ Վասկան Կոկայի մոտ և վոչ Ել Կոկան Վասկայի մոտ չերեացին: Նյուրկան Ել իրենց բակում և ժամանակ անցկացնում:

Ման Ե գալիս բակում Վասկան — տխուր Ե: Վերցրեց մի փայտ, հեծավ վորպես ձիու և ման յեկավ բակի շուրջը յերեք անգամ, — միևնույն Ե, տխուր Ե:

Նայեց ծակից և տեսավ, վոր Կոկան նետ ու աղեղով ման Ե գալիս: Գլխարկի մեջ ցցել Ե փետուրը, իբր թե հնդիկ Ե: Վիրավորվեց Վասկան: Խոթեց գլուխը ծակը և բղավեց.

— Կոկա, տուր փետուրը. նա քոնը չե, այլ մերն Ե: Դա մեր աքլորի պոչիցն Ես պոկել:

Կոկան ածվից մի կտոր հող վերցրեց և ուղղակի Վասկայի փորին խփեց: Թեև Վասկային այնքան Ել ցավ չպատճառեց, բայց և այնպես նա բարձր ձայնով լաց յեղավ:

Վասկայի մայրը կանգնեց դռան շեմքին և սկսեց Կոկային հայհոյել: Վասկային Ել չխնայեց: Մյուս որը յերեխաները թշնամիներ Ելին: Յերրորդ որը — նույնպես թըշնամիներ Ելին:

Հենց այդ ժամանակ սկսվեց անկի շրջանը: Հարևան փողոցներից մյուս յերեխաները առավոտյան հավաքվում և գնում Ելին Բորկովսկի անտառը կամ Լուռ ձորերը: Մեկ Ել տեսնես, ճաշի ժամանակ բերում են — վորը կողովը, վորն ամանը լիքը: Յեւ անկերն Ել ինչպիսին են — սպիտակ, Իսկական շաքար Ե, վոչ թե սուճիկ:

Իսկ Վասկայի համար մենակ գնալ — տխուր Եր, և նա չեր գնում: Նյուրկայի համար ավելի ևս մենակ տխուր Եր:

Վասկան մի անգամ նստել Եր իրենց բակում և գնացք Եր խաղում: Շոգեքարը իսկականը չեր, այլ արկղից Եր

չինած, բայց հետաքրքիր Եր: Սարքել Եր հին ինքնայեռի խողովակը և ֆատֆատացնում Եր՝ դու-ու-ու... Իսկ ինքն Ել հետն որորվում Եր: Արկղները թեև չեյին գնում, բայց խփում Ելին իրարու՝ Թրախկ — Թրախկ — Թրախկ. Իսկ և իսկ վագոններ:

Հանկարծ Վասկան լսեց, թե ինչ վոր բան ընկավ իր կողքը: Տեսավ — նետ Ե: Յեւ տեսավ, վոր Կոկան ծակից գլուխը դուրս Ե հանել: Կոկան ափսոսում Ե պատահաբար թռած նետին, բայց նա վախենում Ե գնալ հետևից: Վասկան նայեց և առաց.

— Ուզում Ես, Կոկա, յես նետը քեզ տամ:

Իջավ շոգեքարից, վերցրեց նետը և տվեց Կոկային:

Կոկան առավ նետը, վոչինչ չառաց և գնաց:

Ման յեկավ, ման յեկավ և հետո նորից գլուխը ծակից հանեց ու բղավեց:

— Իսկ յես, Վասկա, սուլիչ ունեմ, ինչպես կոնդուկտորը: Ուզում Ես, յես քեզ տամ խաղալու: Բայց վոչ ընդմիշտ:

Կոկան բերեց սուլիչը և այդպես Ել մնաց Վասկայենց բակում: Յերկար խաղացին և պայմանավորվեցին վաղն առավոտյան գնալ սուճիկ հավաքելու:

Կոկան մոտեցավ ցանկապատին և բղավեց.

— Նյուրկա, կգնամ վաղը սուճիկ հավաքելու:

Իսկ Նյուրկան վախենում Ե:

— Դուք, — ասում Ե, — նորից կսկսեք կռվել:

— Ահա թե ինչ — կռվել: Ի՞նչ Ե, մենք խուլիզաններ ենք: Միայն խուլիզաններն են ամեն որ կռվում: Միթե մենք ամեն որ կռվում ենք:

Այդպես Ել հաշտվեցին:

Վասկան անգրագետ Եր: Նա դեռ փոքր Եր: Կոկան քիչ գրագետ Եր: Յերեկոյան քնելուց առաջ, նա մոտե-

ցավ որացուցին, պոկեց մի թերթիկ և կարդաց՝ «Յերեք-
շաբթի»։ Նայեց մնացած թերթերին և կարդաց։

— Վաղն արդեն չորեքշաբթի յե, — մտածեց Կոլկան
և պարծեցավ։

— Իսկ յես, գիտեմ, մայրիկ, ինչու չորեքշաբթի յեն
ասում։ Նրա համար, վոր շաբաթվա-մեջտեղն ե գտնվում
ձիշտ եմ ասում։

— Ձիշտ ե, — համաձայնեց մայրը։ — Ավելի լավ ե
գնաս քնես։

«Դա յել ճիշտ ե», — մտածեց Կոլկան. — «վաղը շաա
շուտ գնում ենք սունկ հավաքելու. պետք ե ժամի վեցին
վեր կենալ»։

Յերե Կոլկան քնեց, հայրն ինչ-վոր ժողովից վերադար-
ձավ։ Նայեց որացուցին և հարցրեց։

— Միթե վաղը չորեքշաբթի յե։

— Վոչ, — պատասխանեց մայրը, — վաղը միայն յե-
րեքշաբթի յե։ Կոլկան սխալմամբ ավելորդ մի թերթ պո-
կեց։ Դրանից ել ստացվեց, վոր վաղը չորեքշաբթի յե։

Յերե Կոլկան և Վասկան քնած մնային, յեթե Նյուր-
կան նրանց չզարթեցներ։

Արեւ նոր եր բարձրացել, իսկ կանաչը դեռ խոնավ
եր, այնպես վոր առաջին անգամ բոբիկ վոտներով ման
գալը ցուրտ եր։

Մեկնեցին դեպի անտառը։

Բայց անտառում սունկ քիչ եր պատահում, և յերեխա-
ները վորոշեցին անցնել դեպի Լուռ ձորերը, վորտեղ
թփերն ավելի խիտ եյին և տեղն ել չոր։

Նյուրկայի և Կոլկայի կողովներում արդեն մի քանի
սունկ կար, իսկ Վասկայի կողովում մի հատ։

— Նյուրկա, դու իմ կողքից մի գնա, — խնդրեց նա, —
վորովհետեւ բոլորն ինձանից առաջ պոկում ես։ Դու ավելի
լավ ե կողքի անցնես, այնտեղ ել պոկես։

— Իսկ դու աչքաթող մի արա, — պատասխանեց Նյուր-
կան, նետվելով թփերի մեջ, դուրս քաշեց այնտեղից մի
մեծ սունկ։ — Ահա, տես, ինչպիսի սունկ աչքից թողիլ։

— Յես աչքից չթողի, — տխուր պատասխանեց Վաս-
կան. — յես նոր ուզում եյի թփի հետեւը նայել, իսկ դու
արդեն դուրս պրծար։

Բայց շուտով, յերբ նրանք հասան Լուռ ձորերի մոտ,
այնքան շատ սունկ հանդիպեց, վոր նույն իսկ Վասկան չորս
սունկ գտավ և մեկն սպիտակ, մեծ և առանց վորդի։

Այսպես նրանք յերկար թափառում եյին թփերի մեջ,
վոր արեն արդեն բարձրացել եր ու բացատներում
գոլորշիացել ցողը, յերբ նրանք դուրս յեկան անտառի
ծայրը։

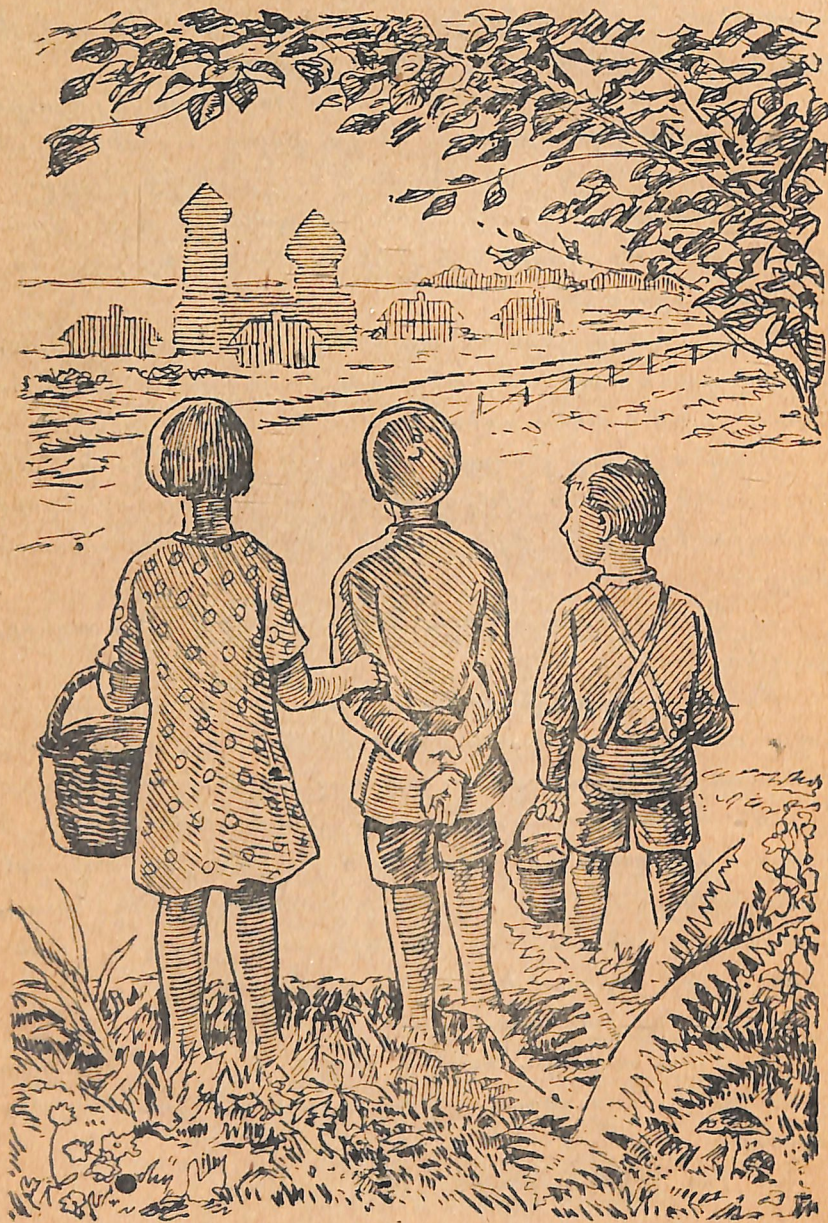
— Ապա... ապա — ասաց Կոլկան, — մի նայեք, տղերք,
վորտեղ մենք հասանք։

Բարձր թուփը վերջացավ։ Հեռուն, վորքան մարդու
աչքը տեսնում եր, նրանց առաջ փռվել եր բլրավետ, մանր
կանաչով ծածկված դաշտը։ Յեւ այդ դաշտով չեր անցնում
վոչ մի ճանապարհ — ամենուրեք միայն թփեր եյին և
կանաչ։ Այդ դաշտում ցցված եյին մի քանի բարձր փայտե
աշտարակներ։ Իսկ աջ կողմը, մի կիլոմետրից վոչ հեռու,
յերեխաները տեսան հենց այն գյուղակը ջաղացով, յեկե-
ղեցիով, վոր յերևում եր նրանց ավանի ծայրից։

— Գնանք տեսնենք, — առաջարկեց Կոլկան։

— Մենք շուտով... նայենք միայն, և հետո կիջնենք
սարի տակը, և ուղիղ... ուղիղ... Այսպիսով կհասնենք մեր
տունը։

— Իսկ յեթե հանկարծ սկսեն կրակել։

— Այսօր չեն գա: Այսօր չորեքշաբթի յե,—հանգստաց-
րեց նրանց Կոլկան: Գնանք տեսնենք և հետո դեպի տուն:
Նրանք անցնում եյին անհարթ խոտակալած դաշտով:
Յեվ քանի մոտենում եյին նրանք, այնքան հաճախ պա-
տահում եյին նրանց դեռ չկանաչած թարմ հողի թմբեր,
նեղ խորը առուներ և կլոր, անձրևային ջրով լցված փոսեր:
Կարծես թե մի հսկա խլուրդ քիչ առաջ փորում եր այդ
դատարկ և լուռ դաշտում:

— Դա ուռմբերից ե,— գլխի ընկավ Կոլկան: — Դիպ-
չում ե ուռմբը հողին, պայթում, — ահա քեզ և փոս: Ահա
և դերքերը: Այստեղ գինձորները պահվում են գնդակներից
պատերազմի ժամանակ:

— Շատ կեղտոտ ե, Կոլկա, — տարակուսանքով նայե-
լով խոնավ կավե առուն, ասաց Նյուրկան: — Յեթե այս-
տեղ թագնվես, ամբողջովին կկեղտոտվես:

Բայց Վասկան, վորը սևացած, կարծես այրված տերե-
ներով թփի մոտ ինչ վոր բանով զբաղված եր, բղավեց:

— Ահա և գտա: Սա իսկական գյուղտ ե:

Յեվ նա վագեց նրանց մոտ՝ ինչ վոր մի բան բռնելով
ձեռքում:

Սկզբում յերեխաները կարծում եյին, թե նա սունկ ե
բերում, բայց յերը նա մոտեցավ, նրանք տեսան, վոր դա
սունկ չե, այլ մետաղի մի հաստ կտոր ե, սուր խորդու-
բորդ ծայրերով:

— Սա ուռմբի կտոր ե, նորից հասկացավ Կոլկան: —
Դուռ տուր ինձ, Վասկա: Յես քեզ դրա փոխարեն յերեք
սունկ կտամ... Ձեռ տուր, Նյուրկա, տես ինչպես ծանր ե:

Բայց Նյուրկան շտապ հետ քաշեց ձեռքը և կանգնեց
Վասկայի հետևը:

— Ցած դիր, Կոլենկա, — վախով խնդրեց Նյուրկան: Թե
չե հանկարծ նա կկրակի:

61-2010

— Հիմար, — հանդատացրեց նրան Կոլկան: Նա արդեն կրակված է: Ի՞նչպես նա առանց վառողի կարող է կրակել: Տուր ինձ, Վասկա, — խնդրեց նա նորից, — իսկ յես քեզ փոխարեն յերեք սունկ կտամ: Յե՛վ նետն ել մեխով կտամ՝ հենց վոր տուն հասնենք:

— Սունկն ի՞նչ է, — պատասխանեց Վասկան, — խնամքով պահելով ռումբի կտորը կողովում: — Սունկը կուտես և վերջ: Լավ է, յես քեզ չտամ, Կոլկա: Թող դա ինձ մոտ մնա...

Նա լռեց և հետո ավելացրեց՝

— Իսկ դու կգաս և կնայես: Յերբ վոր դու խնդրես, յես քեզ կտամ նայելու: Յես չեմ ափսոսում: Նայիր վորքան ուզում ես:

Նրանք մոտեցան գյուղակին: Վոչ յերեխաներ եյին յերևում, վոչ գյուղացիք: Խոզերը չեյին խոխուռում, կովերը չեյին բառաչում, շները չեյին հաջում, կարծես բոլորը մեռել եյին:

— Յես ասում եյի, վոր բոլորն այստեղից գնացել են, — կամացուկ ասաց Կոլկան: — Միթե այստեղ կարելի չէ ապրել. տես ինչպիսի ռմբային փոսեր են:

Նրանք մի քանի քայլ ել արին, և կանգնեցին աչքերը լայն չռած: Միայն հիմա նրանք տեսան, վոր վոչ մի գյուղակ այստեղ չկա:

Յե՛վ ջաղացը և տները և յեկեղեցին շինած եյին բարակ տախտակներից, առանց պատերի և կտուրի:

Կարծես մեկն ահռելի մկրատով կտրտել է նաշխած պատկերները և կպցրել է նրանց հենարանի վրա կանաչ դաշտում:

— Այ քեզ գյուղ, այ քեզ ջաղաց, — բղավեց Վասկան: Իսկ մենք կարծում եյինք, կարծում...

Յերեխաները ծիծաղով վաղեցին խաղալիքային գյու-

ղակը: Շուրջը բուսնել եր բարձր, խոշոր կանաչ: Լուռ եր: ազդում եյին բզեզները, թռչկոտում եյին վառ թիթեռները:

Յերեխաները վազում եյին նաշխած տնակների շուրջը՝ տնտղելով նրանց ամեն կողմից: Այստեղից վոչ այնքան հեռու հոգում տնկված եյին հաստ սյուներ, վորոնց վրա մեխված եյին ծանր հաստ տախտակներ՝ մի քանի տեղ ճեղքված և ջարդված ռումբերից: Դրանք նշաններ եյին, վորոնց վրա կրակում եյին հրանոթայինները: Խաբուսիկ գյուղակի առաջ ձգված եյին յերկու շարք քարուքանդ յեղած խրամատներ, փաթաթված ժանգոտ փշոտ յերկաթալարերով:

Շուտով նրանք հանդիպեցին մի ինչ վոր մառանի: Մառանի դուռը կիսաբաց եր: Վախվելով նրանք իջան աստիճաններից և հայտնվեցին խորը, քարե նկուղում: Նկուղում կար մի աթոռ: Պատին կպցրած եր մի դարակ, իսկ դարակին ցցված եր մի փոքր մոմի կտոր:

— Վառենք մոմը, — առաջարկեց Կոլկան. — յես լուցկի ունեմ: Յես վերցրի, վոր խարույկ վառենք:

Նա հանեց լուցկին, բայց հանկարծ վերելից լսվեց ձիու դոփյուռ:

— Լավ է տուն վազենք, — առաջարկեց Նյուրկան կամացուկ:

— Հիմա կվազենք: Այստեղ վերևում ինչ վոր մարդիկ կան: Հենց վոր անցնեն՝ մենք կվազենք: Թե չե մեզ կհայհոյեն: «Դուք, կասեն, ինչո՞ւ յեք այստեղ մտել»:

Դոփյուռը լռեց: Յերեխաները դուրս յեկան նկուղից և տեսան, ինչպես սլանում են յերկու հեծյալներ, հեռանալով:

— Նայիր աշտարակին, — ցույց տվեց Վասկան, — տես նրա վրա... Այստեղ մեկը բարձրացավ:

Նայեցին — և իռլապես՝ աշտարակներից մեկի վրա

նստած եր մի մարդ և այդտեղից յերևում եր փոքրիկ — փոքրիկ, ինչպես ճնճղուկ:

Ուզում եյին տուն վազել, բայց Վասկան հեծկլտաց, վորովհետև նկուղում մոռացել եր ռումբի կտորը:

Նորից մտան նկուղ: Մոմը վառեցին: Հիմա աղոտ լույսի տակ կարելի յեր տեսնել հաստ խոնավ, ցեմենտե պատերը և առաստաղը, վորը ծածկված եր պինդ յերկաթե ձողերից:

Հանկարծ խուլ, հեռվում դղրդյունն ստիպեց ցնցվել յերեխաներին:

Կարծես ինչ վոր տեղ գետին ընկավ ահագին ծանր մի գերան:

— Կուլկա, — շշուկով հարցրեց Նյուրկան, — դա ի՞նչ բան ե:

— Չգիտեմ, — նույնպես շշուկով պատասխանեց նա:

Դղրդոցը կրկնվեց, բայց հիմա թնդաց բոլորովին մոտիկ: Յերեխաները լռեցին և յերկշտառությամբ սեղմվեցին իրարու: Վասկան բացեց բերանը և պինդ սեղմելով գտած կտորը, նայում եր Կուլկային: Կուլկան յերեսը կնճռոտում եր, իսկ Նյուրկայի խշից վազեց արցունքը, և նա ասաց՝ խղճալիորեն պատրաստվելով հենց լալու:

— Կուլկա, իսկ ինձ թվում ե... ինձ կարծես թվում ե, վոր այսօր իսկի չորեքշաբթի չե...

— Ինձ ել, — տխուր ասաց Վասկան: Յեվ հանկարծ բարձր լացեց, նրան հետևեցին և մյուսները...

Դժբախտության մեջ ընկած յերեխաները յերկար լալիս եյին, թագնվելով անկյունում: Վերևում դղրդոցը չեր լուում: Նա մեկ մոտենում եր, մեկ հեռանում: Լինում եյին և ընդհատման րոպեներ: Այդպիսի րոպեններից մեկում Կուլկան բարձրացավ վերև, վորպեսզի փակի վերևի դուռը: Բայց այստեղ բոլորովին մոտիկ այնպես խփեց, վոր Կուլ-

կան հետ գլորվեց և սողալով հասավ մինչև անկյունը, վորտեղ լուռ լալիս եյին Վասկան ու Նյուրկան, նստեց նրանց կողքին: Մի քիչ լալուց հետո, նա նորից սողաց վեր, դեպի նկուղի ծանր յերկաթով պատած դուռը, փակեց և հետ սողաց:

Դղրդոցը մի անգամից կտրվեց, և միայն թեթև ցնցումից, վորն առաջանում ե տրամվայ կամ ծանր բեռնատար ավտոմոբիլ անցնելու ժամանակ, այդ ցնցումից կարելի յեր հասկանալ, վոր ռումբերը պայթում են ինչ վոր բոլորովին մոտիկ տեղում:

— Մեզ չեն հասնի, — դեռ հեկեկալով, բայց արդեն հանգստացնելով իր ընկերներին, ասաց Կուլկան: — Մենք ահա թե ինչքան խորն ենք նստել: Յեվ պատերը քարերից են, և առաստաղը յերկաթից ե: Դու լաց մի լինի, Նյուրկա, դու ել, Վասկա: Ահա շուտով կվերջացնեն ռմբակոծել, մենք դուրս կգանք և կվազենք:

— Մենք արագ կվազենք... — կուլ տալով արցունքները, ձայնակցեց Նյուրկան:

— Մենք այնպես կնետվենք, այնպես կնետվենք, վոր իսկույն տուն կհասնենք, — ավելացրեց Վասկան: — Մենք տուն կվազենք և վոչվոքի վոչինչ չենք ասի:

Մոմի կտորն այրվում եր. բոցը հալեցնում եր նրա վերջին կտորը: Պատրույզն ընկավ և մարեց: Բոլորովին մթնեց:

— Կուլկա, — հեկեկաց Նյուրկան, մթան մեջ վորոնելով նրա ձեռքը, — դու այստեղ նստի, թե չե յես շատ եմ վախենում:

— Յես ինքս ել եմ վախենում, — խոստովանեց Կուլկան և լռեց:

Յեվ նկուղում տիրեց լուռություն: Միայն վերևում հագիվ լսվում եին հաճախակի հարվածների խուլ ձայները,

կարծես թե մեկը հսկա մուրճով գետնի մեջ ծանր մեխեր եր մխում:

— Կուկա, Վասկա, — նորից լսվեց Նյուրկայի խղճալի ձայնը: — Դուք ինչո՞ւ յեք լուռ: Առանց այն ել մութ ե, իսկ դուք ել լուռ եք:

— Մենք չենք լուռ, — պատասխանեց Կուկան: — Մենք Վասկայի հետ մտածում ենք: Դու յել նստիր և մտածիր:

— Յես իսկի չեմ մտածում, — պատասխանեց Վասկան, — յես ուղղակի այնպես նստել եմ:

Նա շուռ յեկավ, վորձնելով շոշափեց մեկի վոտը և քաշեց:

— Նյուրկա, սա քո՞ վոտն ե:

— Իմն ե — դուրս քաշելով վոտը՝ բղավեց վախեցած Նյուրկան: — Ի՞նչ պատահեց:

— Թե չե, — բարկացկոտ պատասխանեց Վասկան, թե չե... դու քո վոտով ուղղակի կողո՞ղն ես բռնում և սղձնիլը ճխեցիր:

Հենց վոր Վասկան սունկի մասին ասաց, և՛ Կուկան և՛ Նյուրկան և՛ ինքը Վասկան, ուրախացան:

— Յեկեք խոսենք, — առաջարկեց Կուկան, կամ յեկեք յերգենք: Դու, Նյուրկա, յերգիր, իսկ մենք Վասկայի հետ քեզ կձայնակցենք: Դու, Նյուրկա, կերգես բարակ ձայնով, իսկ յես սովորական, իսկ Վասկան ել հաստ ձայնով:

— Յես հաստ ձայնով չեմ կարող յերգել, — հրաժարվեց Վասկան: Դա Իսայկան կարող ե, իսկ յես չգիտեմ:

— Ուրեմն յերգիր սովորական ձայնով: Սկսիր, Նյուրկա:

— Ախր յես դեռ չգիտեմ, ինչ յերգեմ, — շփոթվեց Նյուրկան: Յես միայն մորս յերգը գիտեմ, վորը նա յերգում ե:

— Յերգիր մորդ յերգը...

Լսելի յեղավ, թե ինչպես Նյուրկան քիթը քաշեց: Նա ձեռքով շփեց յերեսը, չորացրեց արցունքների մնացորդը:

»
նեքը, հետո լիզեց շրթունքները և յերգեց բարակ դեռ ընդհատվող ձայնով:

Կուկ գնաց կազակը,
Տանը թողեց կնոջը,
Թողեց նա իր մանկան՝
Փոքրիկ աղջկան:

— Ապա յերգեցեք վերջին խոսքերը՝ «թողեց նա իր մանկան», — հուշեց Նյուրկան:

Յեվ յերբ Կուկան ու Վասկան յերգեցին, ապա Նյուրկան ավելի պարզահնչյուն և հանգիստ կեպով շարունակեց:

Այն ժամանակից տարիներ անցան
Անցան, գլորվեցին,
Բոլոր կազակներն իրենց
Տները վերադարձան:
Միայն մեկը չկա.
Բոլորն ել մոռացել են
Իմ փոքրիկ կազակին՝
Ախ, վաղուց սպանված:

Նյուրկան յերգում եր ավելի և ավելի պարզահնչյուն իսկ Կուկան ու Վասկան համերաշխորեն ձայնակցում եյին սովորական ձայնով: Յեվ միայն, յերբ վերևում ուժեղ դղըր-դում եր, բոլոր յերեքի ձայները քիչ դողում եյին, բայց յերգն առանց կտրվելու, շարունակվում եր:

— Լավ յերգ ե, — գովեց Կուկան, յերբ նրանք վերջացրին յերգելը: — Լավ յերգ ե, բայց տխուր ե:

— Դա մորս յերգն ե, — բացատրեց Նյուրկան: — Յերբ պատերազմում հորս սպանեցին, նա միշտ այդպիսի յերգ եր յերգում:

— Միթե, Նյուրկա, հայրդ կազակ եր:

— Կազակ: Բայց նա հասարակ կազակ չեր, այլ կարմիր կազակ եր: Նրանք բոլորը սպիտակ կազակներ եյին, իսկ

հայրս կարմիր կազակ եր: Ահա դրա համար ել սպիտակ կազակները նրան սպանեցին: Յերբ յես բոլորովին փոքր եյի, մենք ապրում եյինք հեռու — Կուբանում: Հետո յերբ հորս սպանեցին, մենք այստեղ, քեռի Ֆյոդորի մոտ, գործարան յեկանք:

— Նրան պատերազմում սպանեցին:

— Պատերազմում: Մայրս պատմում ե, վորնա մի ինչ վոր վաշտում եր: Յեվ մի անգամ պետն ասում ե հորս և մի ուրիշ կազակի՝ «Ահա ձեզ ծրար: Սլացեք Ուստ-Մեդվեդինսկի գյուղը, թող մեզ ոգնություն տան»: Սլանում են հայրս և մի կազակ: Արդեն նրանց ձիերը հոգնել եյին, իսկ Ուստ-Մեդվեդինսկի գյուղը հեռու յեր: Հանկարծ նրանց նկատեցին սպիտակ կազակները և նետվեցին նրանց հետևից: Սպիտակ կազակների ձիերը թարմ եյին, պարզ ե վոր կհասնեն: Այդ ժամանակ հայրս ասում ե կազակին՝ «Ահա քեզ, Ֆեոդոր, ծրարը, շարունակիր սլանալ, իսկ յես կամուրջի մոտ կմնամ»: Իջավ ձիուց կամուրջի մոտ, պառկեց և սկսեց կրակել սպիտակ կազակների վրա: Կրակում եր մինչև այն ժամանակ, յերբ կազակները շրջապատեցին կողքերից գետի ծանծաղուտով:

Այստեղ ել նրանք կտրատեցին հորս: Իսկ Ֆյոդորը — այն մյուս կազակը, այդ ժամանակ արդեն հեռու յեր սլացել ծրարով, այդպիսով նրան չհասան: Ահա, թե ինչպիսի կազակ եր իմ հայրը, — վերջացրեց պատմությունը Նյուրկան:

Ուժեղ դրդյունից յերեխաները ճչացին: Յերևի քամին եր, որ բացեց վերևի դուռը, պայթոցի ձայները ներս խուժեցին նկուղը:

— Կուկա... փակիր, — կմկմալով բղավեց Վասկան:

— Ինքդ փակիր, — պատասխանեց Կուկան: — Յես արդեն փակել եմ:

— Կուկա, փակիր, — բարձր լալով կրկնեց Վասկան:

— Ախ դու — անսպասելի վեր կենալով բացականչեց Նյուրկան, զրգոված իր պատմությունով: — Ախ, դուք... Նա դեն գցեց Վասկայի ձեռքը, անցավ վերևի դռան մոտ, փակեց և կողպեց փականով:

Դրդոցը լռեց:

Նորից լռեցին: Այսպես նստած եյին յերկար ժամանակ: Մինչև այն պահին, յերբ Կուկան, վորն իրեն մեղավոր եր զգում փոքրիկ Վասկայի և Նյուրկայի առաջ, ասաց.

— Իսկ վերևում այլևս չեն կրակում:

Ականջ դրեցին — վերևում հանդարտ եր: Մի տասը րոպե յել սպասեցին — նույնպես հանդարտ եր:

— Վազենք տուն, — վեր թռչելով բղավեց Կուկան:

— Տո՛ւն, տո՛ւն — ուրախացավ Վասկան: — Վեր կաց, Նյուրկա:

— Յես վախենում եմ... հեկեկաց Նյուրկան: — Իսկ հանկարծ նորից...

— Փախչենք, փախչենք, — միաձայն բղավեցին Կուկան և Վասկան: — Մի վախենալ. մենք այնպես կվազենք...

Դուրս յեկան: Սև նկուղից հետո որը թվաց փայլուն, ինչպես ինքը — արևը:

Նայեցին շուրջը: Փայտե ծանր վահանները, վորոնք կանգնած եյին նկուղից վոչ այնքան հեռու, շարված եյին:

Ամեն տեղ թափված եյին փայտի կտորները և սկին եյին տալիս փոսերը դեռ չչորացած խառնված հողի վրա:

— Փախչենք, Նյուրկա: Տուր յես վերցնեմ քո կողովը, — քաջալերում եր նրան Կուկան: — Մենք շուտով...

Յատկեցին խրամատի վրայից, անցան միջանցքով կարտ-
ված փշապատերի միջից և վազեցին դարիվար:

Հաստ Վասիկան անսպասելի ճարպիկությամբ սլացավ
առաջ, մի ձեռքով բռնելով կողովը, մյուսով — պինդ սեղ-
մելով թանկագին ուումբի կտորը:

Կոլկան և Նյուրկան վազում էին իրար կողքի, և Կոլ-
կան ազատ աջ ձեռքով նրան ոգնում եր տանելու մեծ
անձոռնի կողովը:

Նրանք արդեն բարձրությունից ցած իջան և վազում
էին ցածր տունների միջով, յերբ ողբ նորից ցնցվեց,
գլրդաց և ուումբն անցնելով վերևից, պայթեց հեռու նրանց
հետևում:

Նյուրկան անսպասելի կերպով նստեց, կարծես թե նրա
վոտներին դիպավ փշուրը:

— Վազենք, Նյուրկա — բղավեց Կոլկան, գցելով իր
կողովը և քաշելով նրա ձեռքը: — Գցիր կողովը, վազենք:

Հրետանային զիտողն աշտարակի հրապարակից մանր
թփերի մեջ նկատեց յերեք շարժվող կետեր:

«Կարծես թե, այժեր են», — մտածեց նա աչքերին մո-
տեցնելով հեռադիտակը:

Բայց, լավ դիտելուց հետո, նա սարսափեց, և վերցնե-
լով հեռախոսի փողը, բղավեց մարտկոցի կողմը, վոր ընդ-
հատեն կրակելը:

Հեռադիտակով նա պարզ տեսնում եր, ինչպես դաշտով
պանում են յերկու տղա և մի աղջիկ, մեկ յերևում, մեկ
կորչում են թփերի հետևում:

Տղաներից մեկը պինդ բռնել եր աղջկա ձեռից: Մյուսը,
վոտները խճճելով բարձր խոտերի մեջ և սայթաքելով վա-
զում եր քիչ հետևից, պինդ սեղմելով կրծքին մի ինչ վոր

բան: Հետո նա տեսավ, վոր թփերի հետևից դուրս պրծան-
մարտկոցից ուղարկված յերկու հեծելազորայիններ, և կանգ-
առնելով յերեխաների մոտ, իջան ձիերից:

Յերկու կարմիր բանակայինների ուղեկցությամբ, յերե-
խաները հասան մարտկոց: Հրամանատարը բարկացած եր,
վոր ստիպված էին դադարեցնել ուսումնական կրակոցը:
բայց յերբ տեսավ, վոր մեղավորները յերեք լացակամած
վախեցած փոքրիկներ են, նա այլևս չբարկացավ և կանչեց
նրանց իր մոտ:

— Ինչպե՞ս անցան նրանք շղթայված տեղով, — հարց-
րեց նա:

Յերեխաները լռում էին: Նրանց տեղը պատասխանեց
ուղեկիցներից մեկը:

— Նրանք, ընկեր հրամանատար, յեկել էին առաջուց,
յերբ դեռ տեղը շղթայված չեր: Հետո, յերբ մեր հետախույզ-
ները զննում էին թփերը, ինչպես նրանք են ասում, նրա-
տել էին նկուղում: Յես կարծում եմ, վոր նրանք պահվել
էին չորրորդ բլինդաժում*: Նրանք ուղիղ այն կողմից
էին վազում:

— Չորրորդ բլինդաժում — կրկին հարցրեց հրամանա-
տարը: Յեվ մոտենալով Նյուրկային, շոյեց նրան: — Չորրորդ
բլինդաժում — կրկնեց նա դիմելով իր ոգնականին: — Ախր
մենք հենց այդ հողամասն էինք ունենում: Խեղճ յերե-
խաներ. — նա շոյեց Նյուրկայի գգգգված գլուխը և փաղաք-
շանքով հարցրեց:

— Ասա, աղջիկ. ինչո՞ւ էիր անտեղ մտել:

— Ախր մենք գյուղակն էինք... պատասխանեց Նյուր-
կան կամացուկ:

— Մենք ուզում էինք գյուղակը տեսնել, — ավելաց-
րեց Կոլկան:

* Բլինդաժ — մարացված, վերևից ծածկված դիրք, խրամատ: (Թարգմ.)

— Մենք կարծում էինք նա իսկական է, իսկ այնտեղ միայն տախտակներ են, — ավելացրեց Վասկան, քաջալերված հրամանատարի բարի տեսքով:

Այդ խոսքի վրա հրամանատարը և կարմիր բանակայինները ժպտացին: Հրամանատարը նայեց Վասկային, վորը մի ինչ վոր բան պահում էր հետևում:

— Այդ ի՞նչ ունես ձեռքումդ, այ տղա:

Վասկան քիթը վեր քաշեց, կարմրեց և լուռ մեկնեց հրամանատարին ուղմբի կտորը:

— Նա այդ չի վերցրել, նա այդ գտել է թփի տակ, — պաշտպանեց Վասկային Կոլկան:

— Յես սա գտա թփի տակ, — մեղավոր պատասխանեց Վասկան:

— Ախր դա քեզ ի՞նչ հարկավոր է:

Այստեղ հրամանատարը նորից ժպտաց, իսկ նրանց շրջապատող կարմիր բանակայինները բարձր ծիծաղեցին: Յեվ Վասկան, վորը բոլորովին չէր հասկանում, թե ինչ բանի վրա էին նրանք ծիծաղում, գեմքը կնճռելով պատասխանեց.

— Ախր այդպիսի կտոր վոչ վոքի մոտ չկա, իսկ յես հիմա ունեմ:

— Դե, վագեցեք, ասաց հրամանատարը: — Այ, դուք, փոքրիկներ: Նա հետ դառավ, նայեց ծոցատետրը և բղավեց արդեն բոլորովին ուրիշ ձայնով — բարձր և խիստ:

— Կրակել 3-րդ հրանոթը. նշան 6—6, խողովակ 6—2.

Թրակ — Թրակ — վորոտաց յերեխաների հետևում, յերբ թռչկոտելով, գոհ, վոր հեշտ պրծան, սլանում էին դեպի տուն: Թրակ, Թրակ....

Իսկ այդ արդեն սարսափելի չէր:

Հանգստյան ուրը հոր հետ յեկավ Իսայկան: Նա հետը բերել էր հրացան, վորն արձակում էր խցաններ, և սկսեց

պարծենալ Վասիկայի առաջ հրացանով: Յեվ տարորինակ բան՝ այս անգամին Վասիկան ամենևին չեր նախանձում, վոր Իսայկան ունի հրացան, իսկ ինքը վոչ:

Մինչ Կոլկան և Նյուրկան նայում և դուլում ելին Իսայկայի հրացանը, Վասիկան զնաց տուն, դուրս քաշեց արկղը, վորտեղ կար կոտրած դանակը: Գնդակներ — մեկը ծակով, մեծ, մյուսն առանց ծակի, փոքրիկ մուրճիկը, յերեք մեխ, պտուտակի գլուխներ և մի քանի ուրիշ բան նրա ունեցածից: Նա հանեց այդ արկղից զգուշությամբ փաթաթված կտորը և տարավ Իսայկայի մոտ:

— Ահա թե յես ինչ ունեմ, Իսայկա, — ասաց նա մեկնելով կտորը:

Բայց Իսայկան, արդյոք անմիտ եր, թե՞ չեր ուզում ուղղակի ցույց տալ, միայն նա անտարբեր նայեց կտորին և ասաց Վասիկային:

— Դեհ, այդ ի՞նչ ե: Մեր նկուղում հին յերկաթի կտորներ, վորքան վոր ուզես:

Վասիկան նույն իսկ չխռովեց: Նա նայեց Նյուրկային, Կոլկային. նրանք խորամանկորեն ժպտացին իրարու և չորսով վապեցին գլուղի ծայրը, վորտեղ սկսվում եր զինվորական դաշտը:

Այդ ուր հրետանայիները չեկան: Յերեխաները ցույց տվին Իսայկային, վորտեղ են կանգնում հրանոթները, բացատրեցին նրան, թե ինչու դաշտում կանգնած են փայտե աշտարակներ: Պատմեցին, ինչպիսի տարորինակ գլուղակ ե տարածված սարի վրա, վորի շուրջը խրամատներ են, և նկուղը յերկաթե առաստաղով, վոր կոչվում ե «բլինդաթ»: Նրանք պատմեցին, թե ինչպես ընկան բլինդաթի մեջ և ինչպես նստել ելին այնտեղ, մինչև ուժակոծման վերջը:

Իսայկան հետաքրքրությամբ լսում եր, բայց յերբ նրանք վերջացրին պատմությունը, նա բավական անտարբեր ասաց.

— Ափսոս, վոր յես ել ձեզ հետ չեյի: Յես ել ձեզ հետ փնտռեյի: Գնանք, պահմտուկ խաղանք:

Յեվ կրկին ժպտացին Վասիկան, Կոլկան և Նյուրկան: Հիմար, հիմար Իսայկա. նա կարծում ե, վոր բլինդաթ նստելն այնպես հասարակ բան ե, ինչպես պահմտուկ խաղալը: Նա վոչ մի անգամ չի լսել ուժակոծություն: Նա չի տեսել վոչ ծուխը, վոչ ել պայթող ուռմբի կրակը: Նա վոչ մի անգամ ստիպված չի յեղել փակել բլինդաթի ծանր դուռը. ինչպես Կոլկան և Նյուրկան, նա ստիպված չի յեղել վազել ծանր կտորը ձեռքում ձագարած և փորփրված դաշտով, ինչպես Վասիկան:

Յեվ իրար նայելով Կոլկան, Վասիկան և Նյուրկան ծիծաղեցին բարի հաստ Իսայկայի վրա ուրախ և ներողատությամբ, ինչպես մեծ մարդիկ ծիծաղում են յերեխաների վրա:

Յերբ Իսայկան բարձրացրեց նրանց վրա աչքերը, զարմացած և վիրավորված այդ անհասկանալի ծիծաղով, նրանք քաշեցին նրա ձեռքից և տարան պահմտուկ խաղալու:

Отв. ред. Г. Я. Потенц. Пом. тех. ред. Д. М. Джинибалаян.

Издание 289/4549. Объем 2 печ. лист. Статформат А5—148x210. Упол-
крайлит 00-11422. Тираж 1500 экз. Заказ № 3134 Сдано в набор
19-VI 1935 г. Подписан в печать 29-VII-1935 г.

Типография им. Стачки 1902 г. Ростов на Дону

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0324630

Հին
Цена 40 Կոպ.
Коп.

2889

На армянском языке

АРК. ГАЙДАР

ЧЕТВЕРТЫЙ БЛИНДАЖ

АЗОВО-ЧЕРНОМОРСКОЕ
КРАЕВОЕ КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО
Ростов н-Д, Буденновский пр., № 30

Հ. Բ. Ա. Գ. Ա. Զ. Ե. Ս. Բ.
Ռոստով-Դոն, Բուդենովսկայա, № 30
ԳՐԱԿԵՆՏՐՈՆ (ԿՆԻԳՈՑԵՆՏՐ).